

занадто звужує право на касаційне оскарження рішення та становить непропорційне обмеження права на справедливий суд.

Список використаної літератури:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141.
2. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 40-41, 42. – с. 492.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text .
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text .
5. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> .
6. CASE OF PLATAKOU v. GREECE // URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59125> .
7. Рішення Конституційного Суду України від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-12#Text> .
8. CASE OF ZUBAC v. CROATIA // URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57541> .
9. AFFAIRE OORZHAK c. RUSSIE // URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-208885> .
10. Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>
11. Кримінальний кодекс України // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> .

Цал-Цалко Юлія Юліївна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ

Данський цивільний процес базується на правилах Данського закону про здійснення правосуддя 1916 року (Lov om Rettens Pleje - Retsplejeloven), який є єдиним данським юридичним кодексом, і містить майже 1000 статей, що визначають адміністрацію та організацію судів, що охоплюють сфери цивільного та кримінального судочинства [1]. Данська цивільна процедура заснована на ряді принципів процесуального права, які впливають на отримання доказів, включаючи принцип представлення стороною, принцип розпорядження та принцип вільної оцінки доказів. Оскільки, данський

цивільний процес регулюється принципом вільної (безкоштовної) оцінки доказів, встановити ієрархію доказів у законодавстві неможливо. Ніяких формальних (офіційних) правил доказування не існує, і немає «мінімальних стандартів доказування». Закон Данії не передбачає перелік доказових засобів, і принцип *numerus clausus* (принцип закритого переліку речових прав) не застосовується.

Електронні докази - це будь-яка доказова інформація, яка зберігається або передається в цифровій формі, яку сторона у судовій справі може використовувати під час судового розгляду. Данія юридично визнала електронні підписи ще з 1999 року, коли ЄС прийняв Директиву про електронні підписи (1999/93/ЄС). 1 липня 2016 року набув чинності Регламент (ЄС) № 910/2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку ("Регламент eIDAS"), який скасував та замінив Директиву електронних підписів (1999/93 / ЄС) [2]. Регламент eIDAS є нейтральним до технології та визначає три типи електронного підпису (SES, AES, QES). Регламент eIDAS означає, що всі компанії в ЄС дотримуються правил електронного підпису і він наразі застосовується в 27 країнах - членах Європейського Союзу, включаючи Данію.

Відповідно до принципу вільної оцінки доказів, різні електронні документи, в принципі, можуть використовуватися як докази в суді. Автентичність документа, очевидно, буде мати важливе значення при оцінці доказів судами. Однак слід відмітити, що загальні правила щодо доказування не застосовуються до оцінки електронних доказів у данському суді. Тому неможливо чітко відповісти, чи завжди є електронна версія документа рівною копії неелектронної версії документа на папері, це завжди буде залежати від обставин справи. 30 січня 2019 року, Комітет міністрів Ради Європи прийняв керівні принципи для полегшення використання електронних доказів у цивільних процесах [3]. Ці вказівки

служать практичним інструментом (рекомендаціями) для держав-членів Ради Європи (Данія є однією з них) щодо поводження з електронними доказами і адаптування роботи судових та інших механізмів при вирішенні питань, що виникають стосовно електронних доказів при судовому розгляді цивільних справ. Впевнені, що Данія впровадить даний інструмент і адаптує його до свого чинного законодавства та деталізує питання щодо електронних доказів. Отже, доказами у цивільному процесі Данії можуть вважатися показання сторін, письмові докази (включаючи судові та адміністративні рішення), показання свідків, висновки експертів, а також не виключається можливість існування доказів в електронній формі.

Основні засади цивільного судочинства Швеції передбачені і регулюються THE SWEDISH CODE OF JUDICIAL PROCEDURE (Шведський кодекс судочинства), який був оприлюднений у 1942 році і набув чинності 1 січня 1948 року [4]. Принцип вільної оцінки доказів є чинним принципом у шведському законодавстві, включаючи як отримання доказів, так і їх оцінку, про що зазначено у главі 35 Кодексу. Принципи існують у Кодексі з 1948 року, але до цього року вони були розроблені в судовій практиці. Принцип *numerus clausus* не застосовується в шведській системі, як відповідно і у данській.

Засоби доказування передбачені у шведському законі про цивільне судочинство (розділ 36-40 Кодексу). Доказовими засобами є показання свідків, експертизи сторін та потерпілих осіб, які не є стороною, документальні (письмові) докази, огляди, та висновки експертів. Існують засоби доказування, які не вказані у цих розділах, але все ж є актуальними, оскільки дозволено все, що може вплинути на цінність доказів. У шведському законі немає чітких правил, які зобов'язують суд у його вільній оцінці доказів.

Швеція не містить у своєму кодифікованому акті специфічного визначення електронних засобів доказування. Здебільшого їх визначають

завдяки широкому тлумаченню поняття доказів, не даючи при цьому окремого визначення, тим самим законодавча неврегульованість сутності та використання електронних доказів створює певні непорозуміння для цивільного судочинства.

Норвезький цивільний процес - це норми, які відповідно до норвезького законодавства застосовуються до судових процесів у цивільних справах. Закон про посередництво (медіацію) та судовий порядок у цивільних спорах, який у Норвегії називають Законом «про спори», був прийнятий 17 червня 2005 року і регулює весь процес цивільних судових спорів [5]. Норвезька цивільна процедура базується на ряді принципів процесуального права, які впливають на отримання доказів, включаючи принцип безпосередності, принцип усності та принцип вільної оцінки доказів.

Засоби доказування передбачені у норвезькому законі про спори у розділах 24, 25 та 26. Доказовими засобами є свідчення (показання сторін та свідків), експертні докази і реальні докази. Реальними доказами відповідно до чинного норвезького законодавства є фізичні особи та предмети (нерухоме майно, рухоме майно, документи, інформація, що зберігається в електронному вигляді тощо), де особа або об'єкт як такий або його властивості, стан або зміст, містить інформацію, яка може бути важливою для фактичної основи постанови у справі. Отже, до реальних доказів відносяться як документальні (письмові) докази, так і речові докази, а також електронні докази.

Таким чином, докази у Норвегії можуть бути отримані шляхом судової експертизи (свідчень, показань) сторін, свідків та експертів, а також перевірки реальних доказів. Однак класифікація визначає лише, який набір процедурних правил слід застосовувати коли докази подаються до суду, і не містить жодної презумпції достовірності доказів. Достовірність доказів суд вирішує у кожному конкретному випадку.

Важливим правовим принципом у Норвегії є принцип «вільних доказів», таким чином сторона може вільно представляти докази, які вважає необхідними, і у формі, яку вважає потрібною (крім випадків, коли докази відхиляються). Як наслідок, ця свобода доказів дозволяє вільне використання та зловживання технологіями, і це призводить до того, що припущень відносно надійності або справжності електронних доказів немає.

Список використаної літератури:

1. Lov om Rettens Pleje – Retsplejeloven: Данський закон про здійснення правосуддя 1916 року // <https://no.wikipedia.org/wiki/Retsplejeloven>
2. Про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС ("Регламент eIDAS") Регламент Європейського Парламенту і Ради ЄС № 910/2014 від 23 липня 2014 року // https://zakon.rada.gov.ua/go/984_016-14
3. Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on electronic evidence in civil and administrative proceedings (Adopted by the Committee of Ministers on 30 January 2019, at the 1335th meeting of the Ministers' Deputies) <https://arrestedlawyers.files.wordpress.com/2019/02/cm2018169-add1final.pdf>
4. The Swedish code of judicial procedure [Electronic resource]. – https://www.government.se/49e41c/contentassets/a1be9e99a5c64d1bb93a96ce5d517e9c/the-swedish-code-of-judicial-procedure-ds-1998_65.pdf
5. Закон «про спори» / Закон «про посередництво (медіацію) та судовий порядок у цивільних спорах», був прийнятий 17 червня 2005 року. Act of 17 June 2005 no. 90 relating to mediation and procedure in civil disputes (The Dispute Act) // <http://app.uio.no/ub/ujur/oversatte-lover/data/lov-20050617-090-eng.pdf>

Щербак Світлана Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та інформаційного права Сумський національний аграрний університет.

Кожевнікова Аліса Вікторівна,

*аспірантка адміністративного та інформаційного права
Сумського національного аграрного університету*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОЦЕСУ

Цифровізація суспільства зумовлює втілення новітніх електронних технологій і в сучасному виконавчому процесі, що спрямовано на